

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus II. An Causa possessionis, & proprietatis tractari debeant coram
eodem Judice?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

tum habet vel proprietatem rei absque emolumentis; vel tantum emolumenta absque proprietate: quare est duplex, alterum vocatur *directum*, alio nomine *merum* nempe quod continet solam rei proprietatem: proindeque illud habens, in rigore dicitur *propriarius*; tale Dominium est, quod vendicat filiusfamilias in peculio adventitio, Princeps in feudis, qui dedit agrum in emphyteusim, in agro: & omnis is, qui dicitur Dominus eorum, quorum alteri concessus est usufructus: alterum appellatur *utile*, & continet solam rei commoditatem, & utilitatem: tale est, quod habet emphyteuta, feudatarius, & usufructuarius. *Dominii* appellatione proprie venit *directum* ex L. 1. §. in perpetuum, ff. si ager vectigalis: sub tota tamen Dominii latitudine comprehenditur etiam utile, ut tenent Surdus decis. 288. n. 28. & Menoch. cons. 226. n. 176.

1156. Multi dominio proprietatis, quoad facultatem in usu rei, subjectæ habenti ejus Dominium, duplicem apponunt limitationem; primo, ut Dominium etiam plenum restringatur ad solum, & omnem usum licite non impedibilem; 2. solum ad usum lege permissum. Sed quidquid sit de hoc ex aliorum mente; hic enim solum agimus de significato vocis *Dominium*, seu *proprietatis*. Cæterum in dicto Tract. Theologico de jure, & justitia, q. 1. à n. 11. tradidimus, jus active sumptum non bene restringi ad facultatem licite non impedibilem ab alio; & à n. 23. ad solos actus lege permissos, loquendo de lege extrinseca, seu juris non constitutivæ, ut ibidem pluribus exposuimus. *Causa* porro *proprietatis* hic intelligitur casus, seu ipsum negotium in judicio petitorio; ubi scilicet de rei proprietate controversatur inter litigantes.

ARTICULUS II.

An Causa possessionis, & proprietatis tractari debeant coram eodem Judice?

1157. **P**retermittimus hic eas quæstiones, quæ sunt de diversis modis acqui-

rendi rerum Dominium, seu proprietatem; de quibus egimus in cit. Tract. Theol. de jure, & justitia, q. 5. à n. 239. ad n. 274. Deinde advertendum, aliud esse, quod quis sit *Judex competens*; aliud, quod sit *capax* cognoscere causam, coram eo in judicium deductam; licet enim quis relate ad Actorem, qui coram Judice non suo agit contra hujus subditum, si ab hoc legitime reconveniat, fieri possit *competens*, non propterea etiam fiet *capax*, ut ostendimus superius. Resolutio porro quæstionis in titulo propositæ, sumi potest ex c. *Susceptis* 1. h. 2. Nam, cum Felix, illustris Siculus, conquestus esset S. Gregorio Pontifici, quod actores Ecclesiæ Syracusanæ possessiones ejus injuste occuparent; petissetque se restitui: Gregorius respondit, *Judices à partibus eligendos esse, qui de utraque tum momenti, seu possessionis, tum proprietatis causa cognoscant, cum ita Cæsareis legibus definitum sit, & se, parte altera inanditâ, judicare haud posse*; ita habetur in l. 7. registri Epistolarum, indict. 2. epist. 100. ad Felicem, & epist. 101. ad Joan. Syracusanum Episc.

Ex hoc textu communiter deducunt DD. causam possessionis, & proprietatis coram, & sub eodem Judice tractandam esse; idque non jure tantum Ecclesiastico, sed etiam Cæsareo, ut patet ex textu, quod verum est *regulariter*, quando scilicet litigantes non sunt omnino diversi fori, ut dicemus n. 1161. & seqq. Hanc porro doctrinam, de utraque causa, coram eodem Judice, tractanda, volunt procedere, non solum, quando possessorium agitur in judicio simul cum petitorio; eoque pendente; sed etiam quando finita causa possessionis agitur super proprietate; adhuc enim idem Judex, qui de possessione cognovit, super proprietate adendus est; quia *continentia causæ dividenda non est*, quia Judex, qui de possessione cognovit, magis instructus est, ut proprietatis negotium valeat decidere, notarunt gloss. 1. in L. nulli, C. de judic. quam sequitur ibi Bart. n. 2. & Jas. n. 12. Card. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 446. à n. 4.

Nec obstat 1. quod opponitur, nempe rationem, ex qua communiter dicitur, *diversas causas non esse separandas*, non subistere, quod *continentia causæ dividi non debeat*;

1158.

1159.

debeat; quia nihil habet commune proprietatis cum possessione; imò longè separata est una ab alia, *L. naturaliter* 12. §. *nihil commune*, ff. *de acquir. possess.* *L. si duo* 3. §. *fin. ff. uti possid.* unde ille, qui succubuit in causa possessionis, de proprietate agens auditur, nec exceptione rei iudicatae repellitur, *L. & an eadem* 14. §. *fin. de except. rei iudic.* igitur quia nulla continentia causæ inter possessionem, & proprietatem datur. 2. quòd (ut habetur *L. si de proprietate*, C. si à non competenti Iudice) Iudex datus in causa possessionis non pronuntiaverit in causa proprietatis, sed Præses Provinciæ: Nam respondetur, verum esse, quòd Dominium, & possessio (sumpta pro rei apprehensione, animo sibi habendi) separari possunt, & in multis differant; ex hoc tamen non rectè dici, quòd possessio nihil commune, vel connexionis habeat cum proprietate; causa enim possessionis est preparatoria, & præambula causæ proprietatis, *L. si de vi* 23. ff. *de iudic.* quia non potest constare petitorium iudicium, nisi prius liqueat, penes quem sit possessio, ut probatio exigatur ab ea parte, quæ non possidet, *L. qui petitorio*, 37. ff. *de R. V. L. exitus*, 35. ff. *de acquir. possess.* & id postulat juris ratio, *L. Ordinarii*, C. *de R. V. L. incerti*, C. *de interdicitis*, *L. fin. C. quorum honor.* interest enim maxime ad obtinendum in petitorio iudicio, rei possessionem nancisci, *L. is, qui destinavit* 25. ff. *de R. V. L. fin. C. eod. & retinenda*, instit. *de interdicit.*

1160.

Hujus ulterior ratio est; quia possessio, & proprietatis rei sunt duæ qualitates, quæ versantur circa eandem rem, quæ in se continet tam possessionem, quàm proprietatem; & ideo, ne illa continentia dividatur, contra regulam textus in *L. nulli*, C. *de iudic.* ab eodem Iudice terminari debet. Accedit, quòd Iudex, qui cognovit de possessione, facilius terminabit causam proprietatis, tanquam magis in ea instructus; & ita consulitur litium brevitati, juxta c. *fin. de dolo*, & contum. litigantiumquè laboribus, & expensis parcitur, c. *fin. de rescript. in 6.* & ex hoc patet ad 1. negatur enim, non subsistere rationem, ex qua procedit regula, quòd causa possessionis, & proprietatis tractanda sit coram eodem Iudice, saltem in casu, quo litigantes non sunt omnino diversi fori. Ad 2. Resp.

ex *L. si de proprietate*, solùm dici, quòd, si delegatus super causa proprietatis, pronuntiavit super possessione, is, qui succubuit in petitorio, adhuc agere possit petitorio; quod non negatur; quamvis quandòque per accidens separentur, ob causam rationabilem, & justam; v. g. quòd documenta probationum longius petenda, facilius v. g. Præsides Provinciæ, & haberi, & produci possint, vel etiam alio titulo, ut notavimus superius à n. 289.

Dixi n. 1158. causam possessionis, & proprietatis regulariter tractandam esse coram eodem Iudice; nam 1. hoc fallit, quando litigantes sunt omnino diversi fori; unde, tamen Clericus coram Iudice seculari conveniat Laicum in alterutra causa; coram eodem tamen à Laico conveniri non poterit. 1. in causa spirituali, vel spiritualibus annexa, ut ostendimus à n. 532. *supr.* 2. probabilius, nec in causis civilibus, *ibid.* à n. 534. & 550. fallit etiam ex titulo continentia causarum, ut diximus à n. 289. fallit 3. etiam si contrarium dicatur fundatum in prorogatione jurisdictionis; ea enim prorogatio jurisdictionis in Iudice Laico, relatè ad Clericos, fieri non potest ex dict. à numer. 303. & *segg.*

§. Unicus.

An Iudex in causa possessionis, vel proprietatis procedere ad definitivam, altera parte non audità?

DE hac re agimus ex professo infra; tit. 27. *de sentent. & re iudicat.* & ut ibidem ostendimus, opinio affirmans, contra jus naturale venit; prout etiam colligitur ex Clement. *Pastoralis* 2. *cod. §. ceterum*, ubi dicitur, quòd nec Supremo Principi contra non citatum, consequenter non auditum, definitivè procedere liceat, aut ea tollere, quæ juris naturalis existunt; nam jure naturali, ac gentium, cuilibet debita est potestas justæ defensionis; de quo plura infra.

Tamen autem hoc ita se habeat; limitatur tamen communiter, ut non procedat, quando notorium est, Reo nullam esse omnino

omnino viam illā tergiversatione, vel titulo justæ defensionis, delicto, vel causā, in qua vel accusatus, vel conventus est, ullum habere medium evadendi debitum; limitatur 2. nisi Reus, etiam citatus, contumaciter absit, de quo V. infra in lit. de sentent. & re judicat.

1164. Difficultas est, an mandata, quæ subinde Judices mittunt parti, continentia, quæ decreta sunt, obligent ad eorum executionem? ante resolut. not. ejusmodi mandata judicialia, seu monitoria, dici *litteras Judicum executivas*, quibus ad instantiam partis (vel propter periculum in mora; vel celeriore expeditionem causæ) Judex ex officio, etiam ante citationem; jubet alterum aliquid facere, vel omittere (v. g. desistere à turbatione possessoris, vel ab injusta possessione, vel ab inferenda vi; &c.) idquæ cum, vel sub comminatione alicujus pœnæ.

1165. Not. 2. hæc mandata esse in duplici classe, nimirum cum, vel sine clausula justificatoria; cum hac clausula sunt, quæ quidem etiam sub pœna jubent aliquid fieri, vel omitti, relicta tamen potestate, ut intra terminum præfixum is, cui sic mandatum est, si gravatum se sentiat, justificationem afferat, hoc est, causas, & rationes, propter quas videatur, mandato non deferendum, alioquin sive compareat, sive non, in talem pœnam incidat, nisi mandatum executus fuerit: quando autem mandatum, per quod aliquid sub certa pœna fieri præcipitur, ita fit, ut tamen parti, contra quam diriguntur, non relinquatur potestas justificandi causas, seu rationes afferendi, cur mandato parere non debeat, sed tantum afferendi rationes, cur declaratio pœnæ incursum fieri, non debeat; dicitur *mandatum sine clausula justificatoria*.

1166. Not. 3. si Mandatarius, cum clausula justificatoria, causas relevantes, cur tale mandatum cassari debeat, Judici non probaverit; tum prius illud mandatum non revocari, sed firmum manere; sicuti & pœnam decretam, nisi paruerit intra terminum, vel antea ipsi præfixum, vel tunc de novo præfigendum: sin autem pars rationes suas justificaverit coram Judice, tum revocari mandatum, & ipsum absolvi; sic Andr. Gail. l. 1. observ. 19. à num. 2. Not. 4. mandato sine clausula

Tom. II.

sula justificatoria communiter etiam addi & hanc clausulam: *insuper vocamus vos, ac peremptorie citamus ad diem 20. Septembris, in quo compareatis, de præfita partitione, & obedientia fidem facturi: sin autem mandato paritum non sit, ut appareat, ac declaretur, vos in pœnam incidisse, aut relevantes causas afferatis, quare ad declarationem pœnæ procedendum non sit; sed hoc intellige, quando est de aliquo faciendo; nam si est de omittendo (v. g. inhibendo aliquam rationem) non requiritur citatio ad ostendam partitionem, & obedientiam: sed postquam mandato contumaciter contraventum fuerit; tum demum citationi locus est, ad videndum, & declarandum pœnam mandati incursum esse; quibus positus:*

Quæstio est, an ejusmodi mandata judicialia, seu monitoria, sine clausula justificatoria jure valeant, & obligent Mandatarium ad executionem? Resp. talia mandata sine clausula justificatoria regulariter esse irrita, & nulla; consequenter eum, ad quem transmittuntur, non obligari ad eorum executionem. 1. quia regulariter causæ cognitio præmittenda est, consequenter citatio; ne iudicium incipiat ab executione, contra L. Nimis prope. 1. C. de executione rei judicat: ibi: *nimis prope iudex pignora Marcellæ capi, ac distrahi iussit ante rem judicatam. Prius est ergo, ut servato ordine, actionem adversus eam dirigas, & causa cognita sententiam accipias*; quod etiam habetur L. nec quicquam 9. §. ubi decretum 1. ff. de offic. Pro-Consulis, ibi: *ubi decretum necessarium est, per libellum id expedire proconsul non poterit: omnia enim, quæcunque causæ cognitionem desiderant, per libellum non possunt expediri.* Hujus ulterior ratio est, quia si valerent ejusmodi mandata sine clausula justificationis (extra casus infra ponendos) nimium quantum laxaretur Judicibus potestas, ordinem judicium suppressendi, jurisdictionem suam citra omne fas in plus, & plus pottingendi, & in pœnis, præsertim pecuniariis, avaritiæ suæ velificandi, non raro promptioribus ad hæc lucra, quam justitiæ tutelam.

Quærebatur aliquando de tali decreto in hoc casu. Titius Cæsareo privilegio

oo

Scho-

1167.

1168.

Scholarium tam in causis civilibus, quam criminalibus gravioribus exemptus à jurisdictione aliorum Judicum, & soli Rectori Academiæ vel Gymnasii subiectus, injusto aggressore stricto gladio sine ulla data causa contra se veniente, ut se tueretur, vulnerato non lethaliter, primùm à sua instantia citatus; sub hoc autem ab alia (quæ credebat causam sui fori esse, licet sciret Cæsaris privilegium) verbali arresto domi suæ detentus, stetit se primæ instantiæ iussu ejus, cujus disciplinæ suberat. Cum hæc instantia id intellexisset, à prima instantia Titium sibi personaliter sisti mandavit; & non obstante, quod fori declinatio, & privilegii eximentis eum ab ipsius jurisdictione teneor opponeretur, mandatum sine clausula justificatoria, sive petitione edendi privilegium, sub pœna gravis summæ pecuniariæ cum executione proxima ad Judicem primæ instantiæ transmisit; quæsitum igitur fuit, an tale mandatum teneret?

1169. Multi, super hoc consulti, merito censuerunt, fuisse, ac esse omnino irritum, & nullum ex multis capitibus; primò, quia mandans processit sine ulla causæ cognitione, ac parte, cui mandaverat, non auditâ; 2. quia usurpabat sibi jurisdictionem in primam instantiam quoad suam, & subditi personam exemptam ab ejus jurisdictione, consequenter mandavit ei, cui mandandi potestate carebat; 3. quia, cum sæpius tales jurisdictionis usurpationes contra clarum tenorem privilegii Cæsarei exercitæ fuissent, lite super hoc apud Cæsarem actu pendente, eandem usurpationem attentavit; 4. quia licet causa mixti fori esset, à Judice primæ instantiæ legitime præventus fuit: 5. quia in propria causa (an ipsi competeret jurisdictione in dictis causis Scholarium, licet privilegium id ei clarè neget) sententiam dixit, & contra inauditum mandatum pœnale sine clausula justificatoria fulminavit, & statim ab executione mentem suam (judiciariam!) inchoare voluit; id, quod cum cit. supra legibus nullatenus cohæret, pluribus jurium peritis rem improbantibus.

ARTICULUS III.

An causa possessionis, & proprietatis in eodem judicio cumulari valeant?

1170. IN ordine ad hanc quæstionem serviunt duæ Sacrorum Canonum Decisiones; prima habetur in c. ad ultimum 2. h. i. ubi habetur sequens casus: Titius agebat contra Cajum in causa possessionis *adipiscenda*, & simul *petitorium* admiscebat, dicens, & probare paratus, sibi jus proprietatis competere; Papa utramquæ causam possessorii, & petitorii Judicibus delegavit; ij, ut parcerent partium sumptibus, & expensis, allegationes, & testium depositiones super utroque judicio permixtum exceperunt; sed, cum viderent, testificationes super petitorio esse magis intricatas, visum fuit, ut prius, examinatis testificationibus super possessorio, secundùm eas pronuntiarent, postea verò resumerent causam petitorii. Quærebant, num id facere potuerint? respondit Cælestinus III. *rectè ita procedi, cum jure civili id expressum reperiatur*. Altera habetur in c. cum dilectus 6. eod. ubi dicitur, quod, si simul judicio possessorio, ac petitorio actum fuit, *utrumquæ unâ sententiâ terminari debeat*, tamen verò ea ita formanda sit, ut *de possessione prius pronuntietur, tamen in executione proprietas prævalere debeat*.

1171. Pro expositione not. duobus modis judicium *possessorium* posse concurrere. 1. ex parte Actoris, ut simul in eodem libello, & actione cumulentur, seu jungantur; 2. ut in eodem judicio concurrant, non ex parte unius, sed se junctim, videlicet, ut Actore petente possessionem, Reus opponat proprietatem, dicens, se Dominum esse. Primo modo cumulari non possunt, si agatur interdicto *retinende*; sic enim Actor fateretur, se habere ei possessionem; non igitur aptè petit eam sibi dari, vel restitui; sic Layman in c. 2. h. i. n. 2. quod magis constabit ex n. 1178. ubi aliquod limitationes afferentur. Cumulari tamen posse videntur in interdicto *adipiscenda, & recuperanda*; nimirum agendo contra illum, qui rem sibi arrogat jure possessionis, & proprietatis; vel cum ab alio vi dejectus fuit.

In